

pa steklena cevka, kakor omenjeno, napolni s pavolo in s po-krovcem zapre.

To vsak vé, da ne more vino na pipi teči, če je veča pretrdno zabita ter da je treba saj malo odbiti jo, in s tem je uže dovolj odprta pot zraku, ki je potreben, da vsled zračnega pritiska more vino teči; z zrakom pa prihajajo do vina tudi nebrojne glivice.

Odduška moramo dati posodi, kajti brez zraka ne bo vino teklo, a naša skrb mora biti, da zrak očistimo vseh trosov in glivic, ki se v njem nahajajo. To pa dosežemo po pavoli, skozi katero mora iti zrak; ona deluje kakor filter (čistilo) in zadržuje v sebi trose, potem dospe po tej stekleni cevki v notranji prostor, napolnen z alkoholom, ki gotovo sleherne, še ostale od pavole ne zadržane glivice pomori. Saj je znano, da je alkohol najboljšo sredstvo za shranjevanje organskih teles, mesovja itd., katera bi na zraku hranjena, gotovo, posebno o poletni vročini v malo dneh segnjila, v alkoholu pa so morda uže stoletja nespremenjena ostala. Alkohol zabranjuje ter vničuje življenje teh glivičnih rastlin, in kakošno moč ima alkohol proti glivicam, nam kaže posebno to, da kana nikdar ne bomo našli na jako močnih vinih, katera imajo nad 14% alkohola v sebi, kakor na pr. pikolit, sploh slamnata vina. Kolikor močnejša so vina, toliko stanovitnejša, toliko manj podvržena vplivu glivic; nizka vina imajo navadno največ kana.

Ta cevka, ki se izdeluje v Gorici po nazoru naše kmetijske šole, velja 1 gold. Jako trpežna je in velike koristi. Zato jo toplo priporočam, posebno krčmarjem, ki bodo uže pri prvem sodu obilno povrnjene dobili stroške za ta aparat, ker do zadnje kapljice bo vino iz soda teklo brez najmanjšega kana. Če so tudi le zadnji 4 bokali, pri n. vadnem iztakanju, kanasti, torej nesposobni za mizo, imel bo krčmar uže obilno povrnjene stroške za to napravo, katera, ker je trpežno izdelana, mu bo leta in leta dobro služila.

Dolenjskim vinorejcem naznanilo.

Perenospora viticola se razširja!

Uže lani v „Novicah“ oznanjena škodljiva gliva na trsji „Perenospora viticola“ se je zopet letos po dolenjskih vinogradih uže 2. junija t. l. prikazala. Po zadnjem deževju se je ta škodljivka zelo razširila, tako, da letos pogostoma ni samo spodnja stran perja, kakor je bilo to lani, ampak tudi zgornja in celo grozdje od glive napadeno.

Gosp. Ogulin nam iz Novomesta piše, da se je Perenospora letos gotovo zelo razširila, ker so celo take trsne sorte, ki so bile lani zdrave videti, napadene in je ta pokončevalka najti v vsakem vinogradu, kakoršno koli lego ima.

Dozdaj se je mislilo, da se „Perenospora“ pri nas pokaže še le meseca avgusta in septembra in tudi v Ameriki še le koncem junija, a letošnja prikazen uže prve dni junija kaže, da je bila ona misel napačna.

Ker omenjena gliva utegne veliko škodo napraviti našim vinogradom, mislim, da mi je dolžnost, vse vinogradarje na-njo opozoriti. Znamenja te glive so najprej bele in pozneje rujave lise (maroge) na spodnji strani trsnega perja; perje od te glive napadeno začne se vihati in kmalu zvene. Ker pa še ta gliva ni povsodi dobro znana, bi bilo morebiti dobro, ko bi hoteli posamezni vinorejci svoje izkušnje o tej zadevi v našem listu priobčevati: to nam je tudi gosp. Ogulin obljubil.

Stvar je toliko važna, da zahteva skupno delovanje.

Kaj res ptiči ne pobirajo gosenic s sadnega drevja?

Marljivi čitatelj „Novic“ Pr. G.ž iz Gorenjskega nam je poslal sledeči dopis:

„Uže več let ni sadno drevje tako obilno cvetelo kakor letos, tedaj se imamo nadejati obilo sadja, kajti vreme mu je bilo prav ugodno, zato, ker je večji del le burja gospodarila, ne pa gorak jug, ki bi bil zaredil v cvetju uši. Zato je bilo letos tudi le malo tičev videti, kateri so druga leta iz cvetja tiste škodljive sne-denke kljuvali. Meni se je toraj prav aboten zdel oni članek v „Novicah“: „Koliko je tičeje gnjezdo vredno?“

Več ko 50 let uže opazujem vese e krilatice v njihovem početju, pa še nikoli nisem videl, da bi bil vrabec, ščinkovec, srakoper ali kak drug tič pobral kako gosenco niti na zelji, niti na repi, niti na sadnem drevju. Majhen je tič in malo možganov ima, a vendar vé, da je gosnica strupena. Tiči nam le s tem veliko dobroto skažejo, da v mokrih letih uši iz cvetja izpikajo. 72 let šteje uže moj upognjeni hrbet in je tedaj uže veliko skusil; tedaj „Experto crede Ruperto“.

Tako nam piše častitljivi starček v nasprotju neštevilni množici sadjerejcev in vrtnarjev, katerim veljajo naše tičice zato za velike dobrotnice, ker nam drevje trebijo gosenic. Oni članek v „Novicah“: „Koliko je ptičeje gnjezdo vredno?“ je objavil časnik „Obstgarten“, ki pod nadzorstvom velečenjenega sadjerejca barona Babota izhaja. Ime njegovo nam je uže porok, da članek ni aboten.

Pa pustimo to in vprašajmo, kako pa je nepozabljivi oče kranjske umne sadjereje gosp. Fr. Pirc mislil o tičih nasproti gosencam?

V šestem razdelku svojega „Kranjskega vrtnarja“ piše pod števil. 8. sledeče: „Nobena reč pa gosenic bolj ne zmanjša in ne pokonča, kakor nekatere ptice, katere so uže od Boga v to namenjene. Ti pridni varhi sadnih vrtov so: Velika in mala senica, menišček, plezavec, brklež, detalj, pogorelček, taščica, penica in več tacihi tičkov, kateri od črvov živé in drevesa gosenic trebijo. Zato v tistih vrtih, kateri so blizo hoste, kjer je dosti takih tičev, gosnice nikoli drevju veliko ne škodujejo. Tam pa, kamor taki tiči ne dojdejo, gosnice cele vrte končajo. Ni tedaj prav takih tičic, katere so naše velike dobrotnice, loviti in jih moriti. Le še privaditi jih moramo v vrte, da nam bodo bolj drevje gosenic očistile. Hvaliti moramo Boga, ker nam je take pridne živalice vstvaril, brez katerih bi se gosnice tako pomnožile, da bi mi le to malo sadja okusili, kar bi ga gosencam ostalo.“

Gospodarske izkušnje.

Zaduhlemu ovsu

odvzamemo neprijetni duh, ako ga pomešamo z ogljem. Na 25 kilo ovsu računijo 1 kilo oglja. Pusti se ležati 14 dni in potem se oves na sito preseja.

Naravoznanske stvari.

Češnjev jedrcar.

Naj našim sadjerejcem ravno zdaj, ko so češnje na dnevnem redu, opišem tega škodljivca, ki se imenuje tudi češnjev vbadar (Kirschkern-Rüsselkäfer, Rhynchites cerasus T.) in katerega malokdo pozna.

Mali ta rilčkar dolg je vsega skupaj 6 mm., od katerih pripada 4 mm. na život in obglavje, 2 mm. pa

na rilček njegov. Temeljna barva njegova je svitlorujava: nad oprsjem ima tri bolj temno-rujave proge, čez krila (šildke) potezata se pa še dva nekoliko širja cikcakasta pasca enake barve; poleg tega nahaja se na sprednjem delu na obeh stranéh života ob robu proti rilčku še po ena bolj temna potezica. Po vsem podobnem je prav močno cvétnemu vbadarju ali cvetarju; le bolj svitle barve in pa za spoznanje večji je od cvetarja.

Ta mrčesek prezimuje za rapavo skorijo češnjevih dreves; ob času cvetja se oplodi in nekoliko pozneje babica prične svoje delo, to je, v pričete češnjeve sadežke skozi koščico vbađa, kamor potem svoja prav majčkena jajčica vmazano-belkaste barve polaga. V vsak sadek položi le po eno samo jajčice; vseh skupaj znese pa od 50 do 80 jajčic. Vbod naredi vselej na zadnjem koncu sadeža malo nad pecljem. V svoj namen poslužuje se vselej in edino le divjih (necepljenih) češenj, ker požlahnenih češenj jedrci premalo škroba imajo, niso za setev, a tudi ličinki ne za živež ugodni, kar je pa pri koščicah divjih češenj ravno nasprotno.

Vbod v sadek se tako dobro in popolno zaraste, da se na zrelem sadu, kakor tudi na koščici, le kot s prav tanko šivanko piknena pičica težko zapaziti more.

Tako čaka jajček v koščici tako dolgo, da sadež dobro doraste; med tem izleze iz njega (jajčka) belkasta in valjasta ličinka z rujavo glavico, in prične razjedati jedrce od zadnjega konca proti klici; nekatera razžre skoraj celo jedrce, druga le dobre $\frac{3}{4}$, zopet druga pa celó polovice ne; le klice se nikdar in nikoli ne loti.

Godna ličinka spremeni se potem v umazano-belorumenkasto bubo, iz katere, ko so češnje popolnoma dozorele, potem v 14 do 20 dnevih gorih opisani rilčkar izleze. Ta prične prec iz koščice si svoj izhod vrzati, kar se prav lahko opazuje, ako so se koščice od divjih češinj za seme nabrale in spravile. Če je bilo med njimi kaj piškavih, sliši se iz njih ob tem času neko škrbanje, katero kebrček s tem napravlja, da se svojim tanjškim rilčkom lupino (koščico) od znotraj na ven pregledavati začne. Ko si je enkrat malo luknjico prevrtal, pomoli skoz-njo najprej svoj rilček in sprednji dve nogi do prvih členkov, ter se trudi, da iz svoje ječe izleze, kar se mu navadno v eni uri posreči. Sprva je zeló tenák in dolg, a v nekoliko minutah se mu njegov životek popolno in pravilno sam po sebi vrvná.

Ako pa piškave češnjeve sadeže na drevesu pustiš in tamkaj opazuješ, prepričaš se kmalu, da se sadek na tistem kraji, kjer mrčesek svoj izhod škrbati začne, popolnem posuši med tem, ko je na drugi strani okolo in okolo še ves zdrav in svež.

Piškave češnjeve koščice za seme ne veljajo, dasi ravno imajo klico še popolno celo in zdravo, a manjka jim škroba — glavne podlage za kalitev in rast. Odboró se pa piškave koščice izmed dobrih in zdravih lahko prec, ko so bile nabrane, čeravno se jim piškavost na videz še ne pozna; ko so se nabrale, osnažile in po vrhu osušile, denejo naj se v skledo ali pa v škaf vode; zdrave in dobre, ko so se pomešale, padejo na dno, piškave plavajo pa na vrhu vode, če tudi so popolnoma zdrave videti. Če se potem na vodi plavajoče koščice preiskujejo (to je prec potem, ko so češnje popolnem dozorele), najdeš v njih ali uže dorastle ličinke, malo pozneje bube; ako pa preiskuješ jih nekoliko dni pozneje, najdeš v njih uže razvitega rilčkarja. In, če jih pustiš do gori navedenega časa ležati, delal ti bode žužek v njih svojo škrbajočo muziko.

Zatira se ta mrčes na dva načina: ali da se pozimi in zgodnji pomladi rapava koža, mah in druga nesnaga na rijuhe pod drevo razpoložene raz deblo do

čistega ostrže in sežge, ali pa če se češnje o pravem času oberó in piškave koščice na povedani način izmed zdravih odberejo ter sežgó.

Razen tega, da češnjeve koščice za setev spridi, ne dela ta rilčkar nikakoršne druge škode.

Mimo gredé naj le še omenim, da on (mandeljc) prec po oplodbi pogine, ona (babica) pa potem, ko je svoja jajčica vsa donesla.

M. Rant, národní učitelj.

Društvene stvari.

Občni zbor Matice slovenske

27. aprila 1881. v Ljubljani.

6. (Konec.)

Zadnja točka zborovih obravnav je bila razpis tajnikove službe s 600 gold. letne plače.

V imenu odborovem poročal je odbornik gosp. P. Grasselli med drugim tako-le: Po §. 37. Matičinega opravnega reda se, da se Matici prihranijo stroški, ne razpiše služba tajnikova, dokler se najdejo odborniki, ki so pri volji opravljati tajnikovo službo tako, kakor velevalo §. 35., 39. in 40. opravnega reda. Tako ~~smislu tega~~ §. godilo se je nekoliko let. A zadnja leta slišali so se pri občnih zborih, od nekaterih društvenikov in sploh v javnosti glasovi, naj bi se opustilo tajnikovanje po tem potu in naj bi se nastavljal stalen, plačan tajnik. Da je stalen tajnik potreben, o tem pač ni treba veliko govoriti, kajti za njega nastavljenje govori pač najbolj današnji položaj društva. Ali je plača s 600 gld. primerna ali ne, o tem bodo morebiti gospodje raznih misli, ali Matica za zdaj ni možna boljše plačati tajnika. Ko se bodo denarstvene razmere zboljšale, utegne se plača tajniku povišati. V prvi vrsti ima tajnik, kateri se ima zdaj v službo vzeti, biti opravitelj Matičine pisarne, bavit se bode za zdaj le bolj z mehanskim delom, katero pa more biti natanko, kajti od njega je odvisen ugoden napredek društva. Zato je treba, da se tajnik najde ob gotovem času v pisarni, kar je neobhodno potrebno. Nasvetoval bi tudi, da bi se služba ~~se~~ zeló kratkim obrokem natečaja razpisala.

Gosp. Ivan Hribar misli, da bode plača s 600 gld. dosti premajhna. Če mora tajnik knjige voditi, opravljati vse korespondence, sploh izvrševati vsa opravila za Matico, tedaj se ne bode našel noben literarno izobražen človek, kateri bi to službo dalje časa obdržal, ampak dobili bomo le ~~človeka~~ ^{človeka} za nekoliko časa. Če hočemo, da bode tajnik duša Matici, kakor je tajnik Hrvatski Matici, — če hočemo, da bode tajnik sam iskreno deloval na to, da se društvo razcveta, potem je treba, da se letna plača od 600 gold. na 1000 gold. poviša, zato stavim predlog, da se služba tajnika s plačo 1000 gold. razpiše.

Gosp. prof. Raič je nasprotnega mnenja ter pravi, da je mnogo izobraženih in za učiteljstvo ~~aprobiranih~~ ^{potencialno} kandidatov, ki so brez službe. To se lahko razvidi iz „Verordnungsblatt des Unterrichtsministeriums“. Ti se bodo prav radi za službo tajnikovo oglasili. In ako primaknemo še tistih 50 gold., kateri so uže ~~staklo~~ ^{staklo} stavljeni v proračun za knjižničarja, čegar posel bode tudi tajnik opravljal, ~~tako~~ (bode dobil) 650 gold.; ako se njemu izroči tudi posel ~~korektur~~ ^{Matičnih} in se mu, če tudi zdaj ne, a pozneje odloči prosto stanovanje v hišah Matice, potem ni dvoma, da bomo dobili literarno izobraženega tajnika. Hrvatske Matice tajnik gosp. bibliotekar Kostrenčič ima samo 400 gold. plače od Hrvatske Matice, ali on je v srečnem položaji, da službo njegovo